

Шляхи вдосконалення суспільно-гуманітарної освіти у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі

Катерина ТАРАНИК-ТКАЧУК,

кандидат педагогічних наук, доцент, головний спеціаліст департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України

Динамічні процеси, що відбуваються в усіх сферах суспільно-політичного життя країни, зумовлюють необхідність особливої уваги до суспільно-гуманітарної підготовки майбутніх свідомих і соціально самодостатніх громадян України. З розбудовою держави пов'язане розроблення «доктрини мрії» (В.Даниш), національної ідеї, що охоплює всі сфери суспільства, у тому числі потужний потенціал освітнього процесу.

Вивчення предметів суспільно-гуманітарного циклу в межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі передбачає розвиток національно свідомої особистості учня, виховання любові до рідної землі, традицій свого народу. Культурні стереотипи, свідомі та несвідомі фактори поведінки представника певного народу найкраще виявляються через *ментальний код* як спосіб мислення, склад душі, а у глобальному сенсі – духовний досвід нації.

Питання підготовки державної еліти з урахуванням ментального фактора досліджували С.Максименко, І.Кресіна, І.Хорев, В.Маслов, А.Алексюк, В.Андрущенко, С.Сисоєва, А.Терещенко, В.Ягупов, О.Попова, Л.Рижко, О.Донченко, А.Фурман та ін.

Готуючись до відзначення 25-ї річниці проголошення Незалежності нашої держави, усвідомлюємо, що на формування і кристалізацію національної специфіки мають бути спрямовані зусилля абсолютно в усіх сферах життя країни. Оскільки *духовна культура* будь-якого народу складається з предметного світу (історичних пам'яток, архітектурних споруд тощо) і духовно-ціннісного світу (ментальних виявів різних народів), визнаємо, що формування уявлення про предметно-духовний світ етносів як унікальних груп людей відбувається у кожного представника цього народу на етапі дитинства і юності. Це період навчання молоді людини, спілкування зі світом на основі досвіду вчителів-наставників, осягнення гуманітарної складової самобутньої національної культури на рівні інтелектуального розвитку, гуманістичної спрямованості, вміння спілкуватися, комунікаційно грамотно вирішувати складні життєві ситуації.

У межах проекту «Інтелект України» йдеться про навчання і виховання обдарованої учнівської молоді: конкурентоспроможної на міжнародному ринку праці, щирих поціновувачів та шанувальників

української духовної культури, які знають джерела національної своєрідності, шляхом усвідомлення ментального коду українства віддано плекають у собі «національний характер».

З огляду на це, **метою статті** є визначення у межах суспільно-гуманітарної підготовки на етапі основної школи завдань і підходів, що дадуть змогу не лише навчати обдаровану молодь, а й насамперед виховувати інтелектуальну еліту нації.

Завданнями суспільно-гуманітарної освіти в межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі є:

- 1) усвідомлене розуміння ментального коду як *генетичного, соціокультурного коду національної ментальної парадигми* українського народу;
- 2) активне творення і формування *духовно-практичної сфери менталітету* як національно-ментальної парадигми, що орієнтує на загальну гуманізацію суспільства, школи як соціальної інституції та, зрештою, кожної особистості;
- 3) створення ситуації успіху, розвиток *позитивного мислення* учнів для подальшої налаштованості на осмислення системи вчинків і дій, що мотивуються *усвідомленою відповідальністю* перед своїм народом.

Метою освітньої галузі «Мови і літератури» відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392) є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій.

Така освітня мета вимагає посиленої уваги до предметів суспільно-гуманітарного циклу, спрямованих на осмислення й усвідомлення учнями власної національної своєрідності, ментальної

самобутності, формування почуття особистої відповідальності за долю держави та українського народу.

Зміст літературного компонента в основній школі спрямований на досягнення належного рівня сформованості в учнів уміння користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності, читати та усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури і системного читання, розкриття за допомогою засобів літератури національних та загальнолюдських цінностей, розширення культурно-пізнавальних інтересів особистості, виховання в учнів любові, поваги до надбань українського народу, толерантного ставлення до культурних традицій інших народів.

Складовими літературного компонента є емоційно-ціннісна, літературознавча, культурологічна і компаративна лінії. Для вдосконалення суспільно-гуманітарної освіти у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі особливої уваги потребують *емоційно-ціннісна й культурологічна* змістові лінії.

Емоційно-ціннісна лінія забезпечує розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності творів української, зарубіжної літератур, а також формування світогляду учнів, їх національної свідомості, моралі та громадянської позиції.

Культурологічна лінія літературного компонента дозволяє встановлювати специфіку художнього твору в системі інших видів мистецтва, виокремлювати в цих творах особливості національної культури, визначати загальнолюдські цінності, знати характерні риси основних етапів літератури в контексті культури, аналізувати та інтерпретувати твір у культурологічному контексті, виявляти повагу до самобутності художньої культури різних народів, сформований рівень особистої культури, розвиненості духовної та естетичної сфери.

Дотримуючись вимог державного стандарту, важливим під час реалізації положень гуманітарної складової є врахування змісту галузі «Суспільствознавство», що складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, гарантуючи забезпечення розвитку учня як особистості, яка керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві.

Метою навчання історії в загальноосвітній школі є формування в учнів ідентичності та почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу. Історичний компонент забезпечує: розвиток інтересу учнів до історії як сфери знань і навчального предмета, власних освітніх запитів учнів і вміння їх задовольняти; ознайомлення учнів з духовними і культурними надбаннями та цінностями, історико-культурними традиціями українського народу й цивілізації в цілому.

Зміст освіти академічно здібних і обдарованих учнів основної школи у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» конструється з використанням двох найефективніших моделей меритократичної освіти – моделей *збагачення і проблематизації*.

Модель збагачення передбачає вихід за межі вивчення традиційних тем навчальних предметів, інтеграцію окремих навчальних предметів, розширення контексту предметів, зокрема суспільно-гуманітарного циклу, за рахунок мистецького і культурологічного контекстів, системну реалізацію міжпредметних зв'язків, формування в учнів ключової компетентності «вміння вчитися» тощо.

Специфіка навчально-виховного процесу під час реалізації моделі проблематизації виявляється у збільшенні питомої ваги проблемних методів і завдань проблемного характеру, пошуку альтернативних інтерпретацій навчальної інформації, що сприяють формуванню в учнів інтелектуальної креативності, а також рефлексивного плану свідомості. Зазвичай модель проблематизації не реалізується автономно – вона є органічною складовою моделі збагачення.

Удосконалення реалізації суспільно-гуманітарної освіти в межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» зорієнтована на усвідомлення учнями власної національної своєрідності, ментальної самобутності, а в глобальному плані – усвідомлення і розвиток ментального іміджу країни загалом, що вимагатиме залучення нових методик під час викладання навчальних предметів суспільно-гуманітарного циклу. З огляду на це, необхідно використовувати нові підходи і зосереджувати увагу на:

- усвідомленні **ментального коду українців** як самобутньої місії нашого народу;
- **позитивному мисленні** під час навчально-виховного процесу, а саме – створення стану душевної гармонії і вміння володіти своїми емоціями та діями;
- створенні на уроці й в позаурочній діяльності **ситуації успіху** («переможець», який позитивно мислить у найскладніших ситуаціях, має почуття відповідальності перед оточуючими, родиною, друзями, країною, світом і здатність керувати своїм життям);
- виховання **учня як громадянина і патріота України**.

Ментальність сприймаємо як *специфіку сприйняття і тлумачення світу в системі життя того чи іншого народу, нації*.

Ментальність у чомусь сфера несвідомого, саме тому на основі художніх творів авторів різних національностей (українська література і зарубіжна література) можна виявити несвідоме відображення автором основних рис ментальності представників кожної нації.

Обстоюючи інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення передумов для того, щоб українську культуру в усьому

світі сприймали як невід'ємну складову культури загальнолюдської, необхідно закладати під час навчання і виховання української еліти потребу збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців, що виявляється як у формі групового менталітету (колективного несвідомого), так і у формі індивідуальної свідомості.

Поняття «менталітет» ввели в науковий обіг у 1929 році французькі історики М.Блок і Л.Февр. З цього моменту представники суспільно-гуманітарної сфери, у тому числі й в освіті, досліджували унікальність ментальних парадигм, що формуються від покоління до покоління (пам'ять покоління), є показником психічної діяльності всієї лінії пращурів (архетипи, за К.Г. Юнгом) і безпосередньо впливають на стереотипи поведінки, соціальні й психічні вияви в усіх сферах життя, формують індивідуальний менталітет представника певної національності.

Важливою у контексті нашого дослідження є думка І.Ільїна: «Покажи мені... як виявляється у тебе доброта, героїзм, почуття честі і обов'язку, як ти співаєш... скажи мені це, а я скажу тобі, якої ти нації син, і все це не залежить від твого свідомого свавілля, а від духовного устрою твого несвідомого» [5, с. 237]. На думку М.Бердяєва та І.Ільїна, основне, чим визначається національність (етнічність), – це ментальний уклад, певний код несвідомого і набутого у процесі соціального співіснування з представниками свого роду, вивчення історії предків-пращурів, усе те, що вкладається в *духовно-практичний досвід нації*.

У такому розумінні, на думку С.Максименка, В.Зайчука, В.Клименка, В.Соловієнка (підручник «Загальна психологія»), духовно-практичний досвід пов'язаний із поняттям «ментальність» як істотною стороною самосвідомості і внутрішньою основою продуктивної діяльності людини. Ментальність можна пізнавати, вивчати, спеціально формувати і виховувати [8, с. 466]. Менталітет – це взаємодія між людиною і предметним світом, а значить, є однією з найважливіших сфер вияву людини у процесі життєдіяльності.

Заслуговує на увагу думка Д.Чижевського про три підходи до вивчення типів національного менталітету українця:

- дослідження народної творчості, кращих творів українського письменства;
- аналіз історичних епох і періодів розвитку української історії;
- характеристика найвидатніших «великих» представників народу [9, с. 8].

З урахуванням спрямованості нашої держави на інтеграцію в європейський культурний простір відзначимо важливість окреслення міжкультурного контексту, врахування міжпредметної інтеграції, встановлення мистецького контексту під час вивчення творів української і зарубіжної літератури та історичних періодів формування української державності.

Основу вивчення мовно-літературних дисциплін становить *текстоцентричний принцип*. Шляхом аналізу змісту тексту, і глибше – закладених художніх особливостей, розгляду образів-персонажів як певної поведінкової моделі виховується повага до національних традицій і символів українського народу, до людей інших національностей, їхніх звичаїв і традицій, почуття гордості за відомих людей України, турботливе ставлення до цінностей і надбань нашої країни.

Виробленню у учнів власних життєвих стратегій, поведінкових еталонів, засвоєнню національних цінностей у родині та школі сприяє вивчення літератури (української і зарубіжної). Метою вивчення української літератури є виховання національно свідомого громадянина України, формування й утвердження гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей.

Важливим завданням вивчення зарубіжної літератури є виховання любові до української мови і літератури як органічної складової світової культури, прагнення до збереження рідної мови, національних традицій і цінностей. При цьому герої творів сприймаються як позитивні й негативні *поведінкові моделі* представників різних націй і ментальних кодів. Велика увага має приділятися мистецькому контексту (живопис, архітектура, скульптура, музика тощо).

Звісно, на формування ментальності українців впливали історичні події, пов'язані з їхнім минулим, історичні уявлення громадян про причини й наслідки державно-політичних подій. Саме історична свідомість є вищою духовною цінністю будь-якої нації. Як зазначено у Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді [7], на уроках історії закладаються підвалини історичних уявлень майбутніх громадян про давнє минуле власне українського народу, його мови, культури, ментальних рис характеру, державно-політичного життя як невід'ємної складової формування європейської цивілізації. Ці знання є основою формування історичної свідомості й патріотизму.

Вдосконалення суспільно-гуманітарної освіти у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі має бути спрямовано на формування емоційно виваженої, духовно вільної і самодостатньої особистості, яка цінувала б і пишалася належністю до унікального етноутворення, яким є *українство* як своєрідне політичне і культурне явище.

Важливим інструментом розвитку й успіху людини є позитивне мислення. Психологи багатьох країн давно вже обґрунтували думку, що життя людини – результат того, що вона сама думає про себе і світ.

Позитивне мислення цікавить нас як спосіб життя, усвідомлена життєва позиція. Ще В.Гумбольдт запевняв: «Прийде час, коли хвороби визнають наслідком неправильних думок».

Суть позитивного мислення не в тому, щоб не помічати, не аналізувати і не намагатися виправити

негативні емоції, події, ситуації. Позитивне мислення (а в межах проекту «Інтелект України» в розумінні **здорового оптимізму** як однієї з головних національних рис характеру українців) допомагає адекватно і швидко орієнтуватися в ситуації, розуміти свої можливості і діяти конструктивно. Позитивне мислення – необхідна умова досягнення успіху в житті й конкретних ситуаціях. Щоб змінити зовнішній світ, необхідно змінити себе (навчитися правильно (позитивно) ставитися до себе й оточуючих, ситуацій, історичних подій минулого, вміння планувати прийдешнє. По суті, діяльність щодо вміння позитивно мислити – це спосіб виховувати в учнів лідерські якості. Лідер завжди мислить позитивно. Основна перевага позитивного мислення – створення стану душевної гармонії, що супроводжується продукуванням **правильних думок**.

Що таке правильні думки для дитини? Формуємо в учнів правильний стереотип «переможця», а не «переможеного» (руйнування стереотипу меншовартості, який упродовж попередніх поколінь насаджувався з різних ідеологічних причин у свідомості українців). Дуже важливим є положення, що «переможець» має відчуття відповідальності й здатність керувати своїм життям, над чим можна ефективно працювати в межах предметів суспільно-гуманітарного циклу. Надзавданням є робота на перспективу – навчити реалістично сприймати всі події в своєму житті, історії, мріяти (проекувати успіх).

Успіх (з методичного погляду – створення ситуації успіху на уроці), так звана «американська мрія», не належить до слов'янських традицій (частково властива європейським, більшою мірою – американським). Успіх як мрія – це визначення певного комплексу цілей та способів їх вирішення, це пошук соціальних, психологічних та інших засобів для досягнення мети.

Створення ситуації успіху на уроці має потужний виховний аспект – досягнення успіху, емоційна позитивна мотивація, яка при цьому вивільнюється, вимагає подальшого розвитку, руху вперед, уміння не зупинятися на досягнутому, не опинятися в ситуації «психологічної порожнечі», що постане, якщо людина не готова не лише до перешкод, а й до перемоги та успіху. Тож працюємо над вихованням гармонійно розвинутої особистості, яка розуміє досягнення успіху не лише в якійсь одній сфері діяльності, а й у соціальних, культурних, навчальних перспективах. Якщо йдеться про навчальний успіх, учні мають розуміти, що успіх не може бути випадковим. Це результат копіткої, наполегливої роботи, інтелектуального розвитку, цілеспрямоване набуття знань у певній сфері.

У **Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді** визначено нову стратегію виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, що значною мірою забезпечує майбутній розвиток Української держави. Суспільно-політичні події в країні зумовили сплеск інтересу і вияву

патріотичних почуттів та нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу. Основу системи національно-патріотичного виховання становить ідея розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важлива роль у просвітницькій діяльності надається відновленню історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України.

Національно-патріотичне виховання учнів основної школи здійснюється під час навчально-виховного процесу шляхом культивування кращих рис *української ментальності* – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, турботи про природу; виховання любові до рідної землі, українського народу, розуміння і поваги до своєї культури: налаштування учнів на осмислення моральних та культурних цінностей, історії, систему вчинків, які мотивуються любов'ю, вірою, волею, усвідомленням *відповідальності* кожного за долю нації загалом.

Наголосимо на важливості встановлення міжпредметних зв'язків у освітньому процесі. Необхідно розглядати ментальний код українців, національний український характер як комплекс усіх складових, у тому числі й клімату, географічних особливостей, території, природи тощо. В.Щербаківський у науковому доробку «Формация української нації. Нарис Праісторії України» [11] вказує, що історію народу-нації визначає територія, природа, клімат, підтверджуючи важливість *«факторів географічних»*. Загалом про вплив усього комплексу геофізичних феноменів на формування ментального характеру (коду, шифру, психології) нації зазначали М.Бердяєв, К.Ушинський, В.Щербаківський, В.Липинський. Однак влучніше, ніж відзначив про взаємозалежність *«душевного світу українця»* і *«комплексу геофізичних феноменів»* певного краю О.Губко, не скажеш. Дозволимо собі процитувати думку відомого українського психолога, культуролога і громадського діяча повністю:

«Розміри території України у цьому відношенні займають середнє місце, а тому є оптимальними. Вони не настільки великі, щоб людина губилася в них, однак достатньо розлогі, аби українська душа розкошувала й розпросторювалася вусібіч. Однак справа не лише в масштабах українського осоння, а й у невимовній красі нашого ландшафту, і в оксамитовій ласкавості нашого клімату. Святочна сонячна насиченість краю, високе яскраво-блакитне небо, буяння зела і злаків, оргіастичне бенкетування квіткових барв і пташиного щебету, казкова плодючість найпотужніших на планеті масних чорноземів, загущеність рік рибами, а лісів і степів звіриною. І над усім цим – ландшафтна домінанта вкраїнських просторів, – степи й степи. Велика, на пів-Європи, рівнина, що мліла рахманним чорноземом під залитим жагучим сонцем лазурним небосхилом, ніби розчиняла в собі особистість, наповнювала всю її своїм палом

і чаром. Органічне, заглиблено-філософське, третинно-художницьке злиття людини з навколишньою розкішною і ніби теж одухотвореною, осмисленою природою і витворило той дивовижний аромат **душевного світу українця** (виділення автора – К. Т.-Т.), той рідкісний симбіоз у його душі лірика і мислителя, що уславив цей психологічний архетип у світах» [1, с. 18].

Отже, вивчаючи українську і світову культуру та літератури, маємо враховувати у тому числі й національний комплекс геофізичних феноменів. Так, В.Липинський називає причинами апатичності українців як національної риси: 1) геополітичне положення (на перехресті шляхів); 2) найбільшу в Європі родючу землю і добре підсоння [12 с. 23].

Сучасні дослідники – етнопсихологи, культурологи, літературознавці, педагоги – намагаються відповісти на запитання: «Як українцям стати повноцінною нацією, зберігши своєрідність і неповторність, усвідомивши негативні й позитивні моменти історії, ментального характеру?» Цікавою у цьому контексті є праця сучасного управлінця і фінансиста В.Даниша «Доктрина мрії» (2014). До речі, у тому самому 2014 році автор видав першу книжку – «ІДУ НА ВИ. Кодекс українця нової доби – лицаря честі, духу та гідності». Книжка «Доктрина мрії» має ще одну додаткову назву на обкладинці: «Для тих, хто вірить та діє, або Що повинен знати та до чого прагнути будівничий Нової України». Є також посвята: «Ця книга присвячується людям майбутнього».

Освітяни знають, що майбутнє країни – це ті учні, діти і молодь, які сьогодні за шкільними партами осягають традиції і секрети ментального генетичного коду. Щоб дати дітям майбутнє, дорослі самі мають усвідомлено визнати історичні, соціальні, ментальні проблеми ... і рухатися до нашої спільної мрії. Автор пророчої книжки «Доктрина мрії» намагається дати «рецепт» для тих, «хто вірить та діє», як стати єдиною нацією із своїм усвідомленим і розвиненим ментальним кодом: 1. Віднайти коріння. 2. Об'єднатися пам'яттю (про спільні перемоги й пережиті біди). 3. Уміти пишатися (історією власного становлення; розвивати вміння шанувати історію і вивчати її) [2, с. 21]. В.Даниш формулює, що спонукає народи рухатися власним шляхом і будувати власну мрію – «пам'ять про своє славне **минуле**, гордість за власне неповторне **сьогодення** та віра у краще **майбутнє**» [там само, с. 14].

У межах суспільно-гуманітарної складової науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі нам ще багато треба зробити, щоб «кодекс українця нової доби» став не лише доктриною мрії, а нашим спільним світлим майбуттям.

Література

1. Губко О. Психологія українського народу: наук дослідж.: в 2-х кн. Кн I: Психологічний склад праукраїнської народності // Олексій Губко. – Вид. третє. – К.: ФОП Стебляк О. М., 2015. – 504 с.; іл.

2. Даниш В. Доктрина мрії / Василь Даниш. – Львів: ЛА «Піраміда», 2014. – 288 с.: іл.
3. **Державний** стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
4. **Зборовська Н.В.** Код української літератури. Проект психісторії новітньої української літератури: монографія / Н.В. Зборовська – К.: Академвидав, 2006. – 504 с.
5. **Ильин И.А.** Путь духовного обновления / И.А. Ильин // Путь к очевидности. – М.: Наука, 1993. – С. 49–67.
6. **Коваль М.А.** Українська ментальність як складова сучасного державотворення / М.А. Коваль // Мультиверсум: Філософський альманах. – 2002. – Вип. 27. – С. 54–61.
7. **Концепція** національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах (наказ МОН України від 16.06.2015 №641) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
8. **Максименко С.** Загальна психологія / С.Максименко, В.Зайчук, В.Клименко, В.Соловієнко. – К.: Форум, 2000. – 327 с.
9. **Чижевський Д.** Нариси з історії філософії на Україні / Д.Чижевський. – К.: Либідь, 1983. – 287 с.
10. **Шумило Н.М.** Під знаком національної самобутності / Н.М. Шумило. – К.: Задруга, 2003. – 354 с.
11. **Щербаківський В.** Формация української нації: Нарис Праісторії України / В.Щербаківський. – Прага, 1941 (Нью-Йорк, 1958. – 147 с.).
12. **Янів В.** Нариси до історії української психології. Матеріали упорядкував і підготував до друку д-р Микола Шафовал / В.Янів. – Мюнхен: Український вільний університет, 1993. – 217 с.
13. **Електронні джерела:** http://buklib.net/books/37016/novyn.kpi.ua/2005-1/06_Koval.pdf

Анонсації

Катерина ТАРАНІК-ТКАЧУК

Шляхи вдосконалення суспільно-гуманітарної освіти у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі

У статті визначено шляхи вдосконалення суспільно-гуманітарної освіти у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі, а саме основні завдання і підходи, що дозволять не лише навчати обдаровану молодь, а насамперед виховувати інтелектуальну еліту нації. Розкрито важливість розуміння ментального коду як генетичного, соціокультурного коду національної ментальної парадигми українського народу. Охарактеризовано концептуальні методичні й навчальні позиції, які впливатимуть на активне творення і формування духовно-практичної сфери менталітету, що передбачає загальну гуманізацію суспільства, школи як соціальної інституції та, зрештою, кожної особистості.

Ключові слова: суспільно-гуманітарна освіта, ментальний код, національна ментальна парадигма, духовно-практична сфера менталітету, ментальний характер.

Екатерина ТАРАНИК-ТКАЧУК

Пути усовершенствования общественно-гуманитарного образования в рамках научно-педагогического проекта «Интеллект Украины» в основной школе

В статье определены пути усовершенствования общественно-гуманитарного образования в рамках научно-педагогического проекта «Интеллект Украины» в основной школе, а именно основные задачи и подходы, которые позволяют не только обучать одарённую молодёжь, а в первую очередь воспитывать интеллектуальную элиту нации. Раскрыто важность понимания ментального кода как генетического, социокультурного кода национальной ментальной парадигмы украинского народа. Охарактеризовано концептуальные методические и учебные позиции, которые будут влиять на активное создание и формирование духовно-практической сферы менталитета, что предусматривает общую гуманизацию общества, школы как социальной институции и, в результате, каждой личности.

Ключевые слова: общественно-гуманитарное образование, ментальный код, национальная

ментальная парадигма, духовно-практическая сфера менталитета, ментальный характер.

Kateryna TARANIK-TKACHUK

Ways of improvement public pertaining to the humanities education within scientific-pedagogical project «Intellect of Ukraine» in basic school

In the article ways of improvement public pertaining to the humanities education within scientific-pedagogical project «Intellect of Ukraine» in basic school are defined, exactly main tasks and approaches permitting not only to study talented youth, but first of all to bring up intellectual elite of nation. Importance of understanding mental code as genetic, social-cultural code of national intentional paradigm Ukrainian nation is revealed. Conceptual methodical and educational positions having an influence on active creation and formation spiritual-practice sphere of mentality providing general humanization of society, school as social intuition and finally every personality are characterized.

Keywords: social pertaining to the humanities education, mental code, national intentional paradigm, spiritual-practice sphere of mentality, intentional character.

Ексклюзивне інтерв'ю

Віра Рогова: «Досвід українських освітян і результати реалізації вітчизняних науково-педагогічних проектів заслуговують на більшу увагу і найширше впровадження»

Інтерв'ю з директором Департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації Вірою РОГОВОЮ

– Шановна Віро Борисівно! Відомо, що колективи освітніх закладів Київської області беруть найактивнішу участь у реалізації всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтеллект України». Як Ви вважаєте, в чому його привабливість?

– З нашого погляду, освітяни Київщини відзначаються передусім творчим підходом до здійснення професійно-педагогічної діяльності, нестандартним мисленням у розв'язанні складних професійних ситуацій, прагненням створювати нове, апробувати і поширювати новації. Це засвідчується, зокрема, впровадженням у нашій області 46 науково-педагогічних проектів, найпотужнішим серед яких вважаємо «Інтеллект України». Насамперед – за міцне дидактичне і методичне підґрунтя, ефективні організаційні засади, що підсилюється участю в проведенні підготовчих курсів та семінарів особисто наукового керівника Ірини Гавриш і колективу

розробників – харківських науковців, широким використанням ІКТ, а також за те, що його обирають учителі, чутливі до справжніх дитиноцентристських технологій.

– Зміст проекту спрямований на вирішення завдань освіти здібних і обдарованих дітей. Чи забезпечує він формування життєвих компетентностей учнів?

– Проект передбачає побудову навчально-виховного процесу на дидактичних засадах компетентної освіти, розвиток особистісних задатків, нахилів та інтересів дітей, формування в них ключових і предметних компетентностей. Він реалізується на базі державних програм із різних навчальних дисциплін та за державними підручниками, водночас розробники пропонують схвалений МОН України навчально-методичний комплекс для предметів інваріантної складової навчального плану, посібники для вчителя. Зокрема, програма з